

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів

дисертації Степенюка Олега Григоровича

«Герман Даубеншпек і матеріально-правова реляційна техніка»

на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

1. Обґрунтування теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету.

Після доволі тривалої перерви, в 2023 році, вийшло друком вже тридцять шосте видання, започаткованого в 1884 році Германом Даубеншпеком (Hermann Daubenspeck), посібника з реляційної техніки, який тепер має назву «Цивільно-правова робоча техніка на асесорському екзамені. Вотум, присуд, виклад документів, адвокатський висновок». Видання саме цього посібника впродовж багатьох десятиліть, рахунок яких розпочинається в XIX столітті, охоплює все XX століття і продовжується в XXI столітті, дозволяє говорити про формування стандартної реляційної техніки, яке пройшло в декілька етапів і досягнуло сьогодні деякого завершеного вигляду, який може цікавити й українського юриста, зокрема в аспекті можливості запозичення. Все це разом дозволяє стверджувати, що аналіз еволюції реляційної техніки, передусім її матеріально-правового аспекту, є актуальною темою для дослідження.

В Україні реляційна техніка є доволі маловідомим предметом, що пояснюється її імпліцитним характером. Тобто тим, що елементи реляційної техніки хоч і є присутніми в процесуальному праві, але мало хто сьогодні усвідомлює їхнє реляційне походження. В своїй же роботі О. Г. Степенюк, на належному науковому рівні, досліджує, опираючись на стандартну реляційну техніка, а також на її похідну частину, тобто на експертний стиль опрацювання правової справи, матеріально-правові аспекти реляційної техніки.

Сьогодні можна стверджувати, що поєднання реляційної техніки і теорії юридичної аргументації сьогодні тільки намічається. А тому розгляд синтезу запропонованої Г. Даубеншпеком реляційної техніки, її часткової емансипації, теорії юридичної аргументації і теорії, філософії та соціології права, - які, до речі, традиційно викладаються на юридичному факультеті, - в плані знаходження та застосування матеріального права становить актуальну тему для дослідження, яка буде оригінальною як в Україні, так і в Німеччині.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича відповідно до плану наукових досліджень кафедри в рамках кафедральної тематики: «Захист прав людини»/«Protection of human right» (Номер державної реєстрації: 0121U109357).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є рецепція, адаптація і розвиток в Україні матеріально-правової реляційної техніки в сенсі Г. Даубеншпека.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- визначити поняття реляції і реляційної техніки;
- з'ясувати історію реляційної техніки;
- продемонструвати внесок Г. Даубеншпека, а також редакторів РВП у розвиток реляційної техніки, який став основою для створення експертного стилю;
- охарактеризувати емансипацію експертного стилю;
- висвітлити поняття рецепції, адаптації і розвитку реляційної техніки в Україні;
- визначити аналітично-нормативно-емпіричну основу аплікаційного дуалізму;
- окреслити субсумцію і зважування як форми застосування матеріального права;

– загально охарактеризувати, зокрема показати відношення експертного і судового стилів, та окремо визначити внутрішній і зовнішній експертні стилі;

– продемонструвати у підсумку відношення реляційної техніки як такої, експертного стилю, теорії юридичної аргументації і філософії права.

Об'єктом дослідження є реляційна техніка як така, тобто стандартна реляційна техніка, репрезентована Г. Даубеншпеком і редакторами РВП, а також експертний стиль.

Предмет дослідження є матеріально-правова реляційна техніка Германа Даубеншпека.

Методологія дослідження. Основний метод, який використовується в процесі дослідження – синтез реляційної техніки як такої, експертного стилю, теорії юридичної аргументації і філософії права в аспекті застосування матеріального права. Основним методом дослідження є також історико-критична і систематична реконструкція ідеологем Г. Даубеншпека. Ця реконструкція конкретизується так:

1) Історичний метод використовується для дослідження історії реляційної техніки в матеріально-правовому аспекті з кінця XV ст. до середини XIX ст. і пізніше.

2) Системний підхід – для загального опрацювання теми дослідження.

3) Структурний аналіз – для аналізу внеску Г. Даубеншпека і наступних редакторів у реляційну техніку.

4) Логічний аналіз – у цілому при вирішенні дисертаційних питань.

5) Порівняльний аналіз – для порівняння експертного і судового стилів опрацювання правової справи.

6) Герменевтика – для аналізу техніки письмового опрацювання правової справи на основі вітчизняного матеріального права в сукупності з методикою Даубеншпека.

7) Текстологія – для аналізу відповідних текстів досліджень.

Дисертаційне дослідження виконано на кафедрі теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

2. Формування наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації.

Дисертацію Степенюка О. Г. присвячено комплексному дослідженню матеріально-правової реляційної техніки Германа Даубеншпека з метою її рецепції, адаптації та розвитку в Україні. В процесі дослідження продемонстрований внесок Г. Даубеншпека, а також редакторів РВП у розвиток реляційної техніки, який став основою для створення експертного стилю.

Сучасна юридична методологія, взагалі, і матеріально-правова реляційна техніка як предмет дослідження дисертації, зокрема, підпадають і можуть підпадати під все більший вплив теорії юридичної аргументації, зокрема теорії юридичного дискурсу Р. Алексі, в чому нас досить обґрунтовано переконує автор роботи.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

В дисертаційній роботі вперше на монографічному рівні визначено поняття реляції як вибіркової комбінації документів (доповідь (рефрат), експертний висновок (вотум), присуд (децизія)), які можуть складатися в процесі підготовки розгляду справи колегією суддів, та реляційної техніки як методики підготовки реляції. Побудовано періодизацію реляційної техніки як такої, а саме: класичний (старий) період триває – приблизно, якщо зважити на мнемотехнічні застереження, – з 1500 по 1850 рік, перехідний – з 1850 по 1930 рік, а сучасний – з 1930 року донині. При цьому в українській юридичній літературі охарактеризовано творчий доробок Г. Даубеншпека та редакторів його посібника з реляційної (і децизійної) технік. Введено в науковий обіг поняття емансипації, а також редукції і деверсифікації реляційної техніки, а також запропоновано періодизацію історії експертного стилю як форми матеріально-правової реляційної техніки, та введено розрізнення запозичення реляційної техніки, а саме рецепції, адаптації і

розвитку реляційної техніки. Показано співвідношення аналітично-нормативно-емпіричного тріалізму та аплікаційного дуалізму, під яким запропоновано розуміти дві форми застосування матеріального права (субсумція і зважування).

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Науковий рівень дисертаційного дослідження та наукових публікацій О. Г. Степенюка відповідає вимогам, що висуваються до робіт на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

У дисертації містяться повні та обґрунтовані науково значимі результати, що опубліковані в тринадцяти наукових працях, зокрема у трьох наукових статтях у фахових виданнях України з юридичних наук, одна праця додатково відображає наукові результати дисертації, а також в дев'яти збірниках тез або публікацій матеріалів науково-практичних конференцій.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у реалізацію конкретного наукового завдання. Рівень обізнаності здобувача з результатами наукових досліджень інших учених.

Здобувач, будучи практикуючим юристом, показав належний рівень теоретичної підготовки. Під час роботи опрацьовував німецькомовні першоджерела, сучасну наукову літературу, апелюючи, зокрема, і до практики слідчої діяльності, що свідчить про навички самостійного наукового дослідження та правозастосування.

6. Наукове та практичне значення роботи.

Результати проведеного дисертаційного дослідження мають значення, по-перше, у науково-дослідній діяльності – для поглиблення уявлень про матеріально-правову реляційну техніку Германа Даубеншпека. По-друге, у правозастосовній діяльності – для їх використання в слідчій та судовій практиці, для кращого розуміння перебігу застосування матеріального права.

По-третє, у навчальному процесі – при підготовці навчальних і навчально-методичних посібників із відповідних дисциплін.

7. Використання результатів роботи.

Подане дисертаційне дослідження О. Г. Степенюка містить науково обґрунтовані теоретичні положення і практичні рекомендації, що можуть бути використані в освітньому процесі юридичного факультету, зокрема при викладанні дисциплін «Філософія права», «Теорія права», «Методологія права», «Теорія юридичної аргументації», «Кваліфікація злочинів» тощо.

Висновки та окремі положення дослідження доцільно використати в процесі підготовки навчально-методичних посібників, що є корисними для студентів та аспірантів під час самостійної роботи, та практикуючих юристів.

8. Повнота викладу матеріалів у публікаціях та особистий внесок здобувача.

Основні положення та висновки дослідження викладені у тринадцяти наукових працях, зокрема у трьох наукових статтях у фахових виданнях України з юридичних наук, одна праця додатково відображає наукові результати дисертації, а також в дев'яти збірниках тез або публікацій матеріалів науково-практичних конференцій.

Наукові праці у виданнях,

включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Степенюк О. Г. Реляційна техніка Германа Даубеншпека та основні форми правозастосування. *Нове українське право*. 2021. Вип. 4. С. 270-275.
2. Степенюк О. Г. Матеріально-правова емансипація реляційної техніки: регулятивна і конститутивна ідея. *Актуальні проблеми держави і права*. 2022. № 96. С. 77-85.
3. Степенюк О. Г. Загальний (внутрішній і зовнішній) експертний стиль опрацювання правової справи. *Приватне та публічне право*. 2022. №4. С. 8-14.

Наукові праці,

які додатково відображають наукові результати дисертації:

4. Степенюк О. Г. Герман Даубеншпек і реляційна техніка : експертний стиль і основні норми. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2022. №1. С. 27-33.

Наукові праці,

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Степенюк О. Г. Реляційна техніка Германа Даубеншпека: спільний знаменник реферату, вотуму і експертного стилю. Сучасний вимір держави і права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 18-19 червня 2021 р. Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2021. С. 30-34.

6. Степенюк О. Г. Герман Даубеншпек (1831-1915) : акціонно-правова природа реляційної техніки і юридичний модерн. Особливості розвитку публічного і приватного права в Україні : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 16-17 липня 2021 року). Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2021. С. 9-14.

7. Степенюк О. Г. Реляційна техніка Германа Даубеншпека : до питання схеми матеріально-правової емансипації. Юридичні науки : проблеми та перспективи : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 25-26 червня 2021 р. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2021. С. 95-99.

8. Степенюк О. Г. Герман Даубеншпек і реляційна техніка : періодизація історії реляційної техніки в Німеччині. Актуальні питання правової теорії та юридичної практики : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 13-14 серпня 2021 р.). Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2021. С. 10-13.

9. Степенюк О. Г. Герман Даубеншпек і реляційна техніка : поняття стильової емансипації матеріально-правових способів опрацювання правової справи. Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення : тенденції та перспективи розвитку : міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 6-7 серпня 2021 р. – Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2021. С. 21-24.

10. Степенюк О. Г. Герман Даубеншпек і Роберт Алексі : реляційна техніка і/або експертний стиль та принцип пропорційності (на прикладі відношення правило-вчинок). Проблеми та стан дотримання і захисту прав людини в Україні : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 20-21 серпня 2021 р. – Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2021. С. 10-13.

11. Степенюк О. Г. Герман Даубеншпек і реляційна техніка : правіж як головна вихідна точка формування експертного стилю. Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази України як основи сталого розвитку суспільства : тенденції та перспективи розвитку : міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 3-4 вересня 2021 р. – Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2021. С. 13-17.

12. Степенюк О. Г. Герман Даубеншпек і реляційна техніка : мнемотехнічні правила для використання експертного стилю. Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 10-11 вересня 2021 р.). Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2021. С. 8-13.

13. Степенюк О. Г. Герман Даубеншпек і реляційна техніка : виникнення та періодизація історії експертного стилю в Німеччині. Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 20-21 серпня 2021 р. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2021. С. 72-75

Результати дисертаційної роботи повною мірою відображені у вказаних вище публікаціях. Постановка завдань здійснена науковим керівником. Усі науково значимі результати отримані автором особисто.

На підставі аналізу тексту дисертаційної роботи, наукових праць автора та Протоколу контролю оригінальності дослідження (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній інтернет-системі Unicheck) встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст не містить плагіату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності.

9. Апробація матеріалів дисертації.

Результати дослідження, викладені в дисертації, обговорювалися на засіданнях кафедри теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та були оприлюднені на таких науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Сучасний вимір держави і права» (м. Львів, 18-19 червня 2021 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Особливості розвитку публічного і приватного права в Україні» (м. Харків, 16-17 липня 2021 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Юридичні науки : проблеми та перспективи» (м. Запоріжжя, 25-26 червня 2021 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики» (м. Одеса, 13-14 серпня 2021 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення : тенденції та перспективи розвитку» (м. Харків, 6-7 серпня 2021 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та стандарти дотримання і захисту прав людини в Україні» (м. Львів, 20-21 серпня 2021 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази України як основи сталого розвитку суспільства : тенденції та перспективи розвитку» (м. Харків, 3-4 вересня 2021 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності» (м. Одеса, 10-11 вересня 2021 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах» (м. Запоріжжя, 20-21 серпня 2021 р.). Тези всіх конференцій опубліковані.

10. Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація Степенюка О. Г. є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що свідчать про досягнення поставленої у роботі мети. Структура роботи зумовлюється метою і завданнями дослідження. При цьому дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які охоплюють дев'ять підрозділів, висновків до

кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності галузі знань, з якої вона подається для захисту.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Степенюка О. Г. відповідає спеціальності 081 Право. Здобувачем повністю виконано освітню і наукову складові освітньо-наукового рівня вищої освіти.

12. Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації.

Дисертація на тему: «Герман Даубеншпек і матеріально-правова реляційна техніка», подана Степенюком О. Г. на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 081 Право, відповідає вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №431 від 21.03.2022 р.), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 р. №40.

13. Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Степенюка Олега Григоровича «Герман Даубеншпек і матеріально-правова реляційна техніка», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право, за її актуальністю, науково-теоретичним рівнем, новизною постановки та розв'язання проблеми, практичним значенням отриманих результатів повністю відповідає вимогам п. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ

від 12.01.2022 р. №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №431 від 21.03.2022 р.).

За результатами публічної презентації результатів дисертації та їх обговорення на засіданні кафедри теорії права та прав людини юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, дисертацію Олега Григоровича Степенюка «Герман Даубеншпек і матеріально-правова реляційна техніка» рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій раді для здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

16.10.2023 р.

Голова засідання,

доктор юридичних наук, професор,

завідувачка кафедри теорії права та прав людини **Наталія ГУРАЛЕНКО**

